

ЧОЛОВІЧА ВЕРБАЛЬНА ПОВЕДІНКА У СТРУКТУРНОМУ Й КОМУНІКАТИВНОМУ ПЛАНАХ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ ПРОЗИ)

Дослідження особливостей чоловічої й жіночої вербальної поведінки, як у мовленні, так і на письмі, є у сучасній лінгвістичній науці предметом багатьох наукових розвідок. Визнаною сьогодні є думка, що постулюється російськими й вітчизняними дослідниками про те, що при інтерпретації художнього твору неможливо обійтись без урахування гендеру автора. Не викликає сумнівів й інше твердження: соціокультурна приналежність письменника є чи не найголовнішою рисою у конструюванні його гендерної ідентичності. Остання проявляється на різних мовних рівнях та відіграє роль т.зв. стрижневого фактора у моделюванні комунікативної взаємодії чоловічих та жіночих персонажів твору як в одностатевій, так і міжгендерній вербальній інтеракції.

Гендерна проблематика, будучи предметом багатьох лінгвістичних студій, є сьогодні надзвичайно перспективним полем діяльності, у якому малодослідженим залишається питання впливу гендеру автора твору на особливості конструювання ним синтаксичних єдностей у структурному й комунікативному планах.

Метою статті є дослідження структурних і комунікативних особливостей вербальної поведінки автора художнього твору, яким є чоловік.

Застосовуючи до інтерпретації текстів з позицій віддзеркалення в них гендерної ідентичності автора когнітивний і комунікативний підходи, лінгвісти схиляються до думки, що чоловікам-авторам притаманний здебільшого раціональний стиль письма. У просторі художньої оповіді останній дозволяє письменнику максимально достовірно й об'єктивно відтворити події у реальності, що змальовується.

Дослідники також вказують на те, що особливості чоловічого мислення й світосприйняття визначають специфіку комунікативної організації висловлення, що полягає у дещо відмінному від жіночого способі виділення найбільш інформативно значимого елемента. Йдеться про розташування у чоловічих реченнях теми й реми. Яскравим прикладом є складнопідрядні речення з підрядним обставинним. За нашими спостереженнями автори-чоловіки частіше за авторів-жінок використовують такий порядок розміщення частин, при якому головна вживається після підрядної: а) *As it had shined across him all his life, so understanding lighted that moment for Jonathan Seagull.* (Richard Bach) б) *Because she had arrived at the hospital late, and already advanced in labour, she had been brought up on a stretcher from Emergency.* (Arthur Hailey) У наведених прикладах підрядні частини виконують функцію вихідного моменту повідомлення, у той час як рематичним компонентом відзначається кінцевий відрізок речення.

У деяких випадках чоловіки наче випереджають розгортання подій, що їх забезпечує у реченні лінійний відрізок часу. Аналізуючи такі конструкції, зауважуємо використання письменниками-чоловіками в їх ініціальнойній позиції обставини місця або часу, яку вже потім уточнює підрядна ланка. Наприклад: а) *Then, while the kitchen help cleared and stacked dishes, the cooks would begin preparing the evening meal.* (Arthur Hailey) б) *The moment Sonny and I started into the house I had the feeling that I was simply bringing him back into the danger he had almost died trying to escape.* (James Baldwin)

Спостерігаємо чимало особливостей “чоловічого” мовлення й на структурному рівні. Це, насамперед, використання складних сполучникових та безсполучникових конструкцій, складних речень ускладненого типу. Водночас не є поширеними у творах, написаних чоловіками, поліпредикативні конструкції з однорідною супідрядністю. Такі синтаксичні єдності відзначає здебільшого неоднорідний підрядний зв'язок. Кількість ланок у них є досить великою. На нашу думку, це свідчить про намагання автора вичерпно подати інформацію про повідомлюваний об'єкт, а також краще зорієнтувати читача у просторі й часі оповіді. Наприклад: <...> *and weighty specialist opinions, which at other times would be followed by a substantial bill, were often tossed out freely, sometimes to the great advantage of a patient who, recovering later from some ailment which at first had proved troublesome, would never suspect the somewhat casual channels through which his eventual course of treatment had come.* (Arthur Hailey)

Автори-чоловіки, моделюючи мовлення персонажа, як таке, що належить чоловіку, схильні вживати прості конструкції з точною номінацією речей, станів, процесів. Саме тому тут переважають біпредикативні синтаксичні структури. “Жіночі” ж репліки часто складніші за ієрархією синтаксичних зв'язків та кількістю залежних ланок.

Порівняймо два речення, які передають ставлення чоловіка й жінки до можливої ситуації: а) *"If you move away from him, you'll be able to sense them," Jeremy said.* (чол.) (Laurell K. Hamilton) б) *"If Uther will move up with me, I'll look and see if my eyes can sense something that the rest of me can't."* (жін.) (там же) Якщо персонаж-чоловік обмежується елементарною складною конструкцією (з постановкою умови та результатом, що звідси випливає), то персонаж-жінка насамперед задіює особистісний фактор й не обмежується двома предикативними ланками. Головній частині речення, як бачимо, підпорядковуються за допомогою послідовного підрядного зв'язку дві підрядних: з'ясувальна й означальна. На т.зв. багатослівність жіночого мовлення вказує й дієслово-присудок головної частини, що складається з двох лексично синонімічних елементів.

Відомо, що жінки схильні знижувати категоричність висловлення. Будучи представниками соціуму й володіючи певними знаннями про гендерні стереотипи, які склались у ньому, автори-чоловіки зазвичай “пом'якшують” інформацію, що її містять репліки жінок (особливо у міжгендерній вербальній взаємодії). Прикладом може служити наступна репліка, у якій мама звертається до сина: *"... You know what would happen if he couldn't? [earn money for the*

family]” “*Well, I think we might have to go out and beg for them like the poor old woman on Fridays. We wouldn't like that, would we?*” (Frank O'Connor) Вставні компоненти, що вказують на суб'єктивний характер повідомлюваної інформації, розділове питання, а також використання у складі присудка модального дієслова *might* поряд з *have to*, яскраво свідчать про колаборативний характер спілкування жінок-персонажів, що, у нашому випадку, є ненав'язливою спробою переконати героя в існуючих реаліях.

Персонажі-чоловіки у між-, а особливо, одностатевій гендерній взаємодії схильні до встановлення авторитету й утримання своїх позицій. Задля втілення цього завдання письменники нерідко використовують складні конструкції, перша частина яких є наче твердженням про незаперечні (з точки зору мовця) факти, події тощо. Складається враження, що ця частина могла б існувати самостійно, адже залежна ланка містить лише факультативну інформацію. Її комунікативне завдання – повідомити про супроводжуючі обставини (рідше умови), за яких відбудуватиметься успішна реалізація факту дійсності, про який йдеться у першій частині: а) “*It always works, when you know what you're doing. <...>*” (Richard Bach) б) “*<...> It's fun, when you get the knack of it. <...>*” (Richard Bach)

Підсумовуючи, зазначимо, що конструювання гендерної ідентичності в художньому тексті потребує розгляду категорії автора як організуючого начала. Визначаючим для стилю письма постає також спосіб, яким приймаються гендерні стереотипи. Подальші дослідження чоловічої вербальної поведінки відкривають нові можливості для з'ясування гендернозалежних чинників, що впливають на комунікативну діяльність.

Список використаних джерел

1. Bach Richard. Jonathan Livingston Seagull. Електронний ресурс: <http://lib.ru/RBACH/seagullengl.txt>
2. Baldwin James. Sonny's Blues. <http://www.wright.edu/~alex.macleod/winter06/blues.pdf>
3. Hailey Arthur. The Final Diagnosis. – М.: Iris-press, 2006. – 352 р.
4. Hamilton, Laurell K. A Kiss of Shadows. Електронний ресурс: <http://www.amazon.com/Kiss-Shadows-Laurell-K-Hamilton/dp/B0000AA9JD>
5. O'Connor Frank. My Oedipus Complex. Електронний ресурс: http://www.geocities.com/cyber_explorer99/foconnoroedipus.html